

politička misao

Zagreb 1989.
Vol. XXVI
No. 3

str. 1-192

Časopis
za političke
znanosti

YU ISSN 0032-3241

UDK 32 (497.14) (05) "54-03"(048) = 20

Sadržaj

Uvodnik
str. 3

Francuska revolucija 1789.

Davor Rodin:
Pet obilježja francuske revolucije
str. 6

G. Planty-Bonjour:
Hegel o francuskoj revoluciji
str. 23

Hans Michael Baumgartner:
Događaj – epoha – načelo
str. 38

Konrad Repgen:
Troškovi slobode
str. 48

Božidar Javorović:
**Naoružani narod u francuskoj
revoluciji 1789.**
str. 55

Eduard Kale:
Francuska revolucija i novo doba
str. 66

Hypolyte Taine:
**Tri velika: Marat, Danton,
Robespierre**
str. 79

*Aktualnost Aristotelove
»Politike«*

Davor Rodin:
Riječ unaprijed
str. 97

Zvonko Posavec:
**Pad vrijednosti demokracije
u Aristotelovoj »Politici«**
str. 100

Ante Pažanin:
**Aktualnost Aristotelove kritike
državnog zajedništva u Platona**
str. 104

Zvonimir Baletić:
**Hrematistika – izazov nepoćudne
ekonomike**
str. 114

Eduard Kale:
**Aristotelova »Politika« u svjetlu
temelnog djela utemeljitelja
kulture**
str. 125

Danilo Pejović:
**Aristotelova »Politika« i
suvremeno mišljenje**
str. 134

Aspekti

Aleksandar Fira:
**Prilog razmatranju koncepcije
novog ustava SFRJ**
str. 138

Osrti, prikazi, recenzije

Martin Heidegger:
Beitrage zur Philosophie
– Branka Brujić
str. 151

F. M. A. Mignet:
**Povijest francuske revolucije
1789–1815**
– Davor Rodin
str. 154

Social Research,
**»The French Revolution and
the Birth of Modernity«**
– Nenad Zakošek
str. 155

Todor Kuljić:
Birokratija i kadrovska uprava
– Ratko Nešković
str. 159

Jugoslavija i EEZ
– Luka Brkić
str. 164

Veljko Rus, Frane Adam:
Moć i nemoć samoupravljanja
– Tihomir Čipek
str. 166

Od knjige do čitaoca
– Mario Plenković
str. 170

Adolf Dragičević:
Kritika političke ekonomije
– Ivan Bilić
str. 171

John Chipman:
Nato's Southern Allies
– Renata Demeterffy
str. 175

Informacije

Zvonko Lerotić:
Konferencija »Naša Evropa«
str. 178

Zdravko Petak:
Razgovori politologa Jugoslavije
str. 178

In memoriam

Vanja Sutlić
str. 181

Uvodnik uz novu seriju časopisa »Politička misao«

Redakcija časopisa *Politička misao*, u neznatno izmijenjenom sastavu, ulazi s ovim brojem u svoje drugo mandatno razdoblje. Ponovimo tom zgodom dva stava njenog programa objavljenog u uvodniku broja 3 iz 1985. godine.

Program je bio karakteriziran jednom *tezom* i jednim *pitanjem*. Teza je *glasila*: »Jednakopravnost i sloboda građana bile su uvijek temeljno područje i osnova političkog života... Iskustvo političkog svojim je porijeklom obilježeno paradoksalnošću: s *jedne strane* ono je samosvojni, relativno autonomni odnos. Naime, politička egzistencija čovjeka razvija specifični tip racionalnosti koji omogućuje skladan život slobodnih ljudi u slobodnoj zajednici i nesvodiv je na bilo koji drugi odnos, primjerice ekonomski; s *druge strane*, političko kao djelatnost iz sebe same proizvodi nedaće i zlo, naime ona iz svoje vlastite djelatnosti može posegnuti za ovlaštenjima koja prelaze njene kompetencije i postaje tiranija. Tada se politika kao bitna ljudska mogućnost pojavljuje građanima kao najveće zlo s kojim nitko neće imati posla«. Pitanje je pak bilo slijedeće: »Koji su specifični zakoni politike?« i posebno »Kako je moguće politički djelovati u znanstveno-tehničkom svijetu?« Razmatranje specifičnih zakona politike vezano je uz hermeneutičko razumijevanje situacije. Stoga usprkos tendenciji univerzaliziranja znanstvenih pojmova, koja je prisutna u svim znanstvenim područjima, svjesni smo da takvo univerzaliziranje nije moguće u području političke znanosti. Nastojali smo razviti razumijevanje za specifične tvorbe političkog iskustva te oformiti specifična znanja koja njima pripadaju.

Da li smo u 16 objavljenih brojeva *Političke misli* rasvijetlili navedene teze i dali zadovoljavajuće odgovore na to pitanje, neka prosude drugi. Redakcija ima dojam da je navedena teza i danas vrijedna daljnje argumentacije, a pitanje i nadalje aktualno. Stoga ćemo tezu u seriji slijedećih brojeva konkretizirati, a na pitanje pokušati odgovoriti. Na početku nove serije redakcija nudi čitaocima i suradnicima nekoliko natuknica kao poticaj budućim istraživanjima.

Prvo — Živimo u doba zaoštrene krize takozvanog realnog socijalizma. Događaji u Sovjetskom Savezu, Demokratskoj Republici Njemačkoj, Mađarskoj, Poljskoj, Rumunjskoj, nakon gotovo polastoljetne inkubacije, ulaze u tako akutno stanje da zahtijevaju novo definiranje kontinentalnih i svjetskih političkih snaga.

Drugo — U nas se ta kriza socijalizma očituje kao zaoštrena ustavna kriza. Ona svojom oštrinom dominira nad ekonomskom krizom, koju podjednako uzrokuje i prigušuje. Sve teoretske prognoze koje od doba Marxova *18 Brumairea* do Lenjina i Frankfurtske škole prognoziraju samorazaranje liberalne demokracije pokazale su se preuhitrenim. Ta vrsta građanskog, ekonomskog

i političkog poretka nadživljuje zlokobne prognoze svojih kritičara zato što kao životna paradigma manje od ma koje desne ili lijeve radikalne solucije otvara ljudskom povijesnom životu najviše prostora za njegovo spontano očitovanje. Liberalna demokracija nadživljuje svoje oponente zato jer nema nikakvih povijesnih dokaza o tome da ljudske zajednice i ljudska društva mogu samo tada preživjeti ako u njima postoji najviši stupanj jedinstva oko posljednjih stvari od odlučujućeg značenja. Pokazalo se da najveći mogući oblik jedinstva o bitnim stvarima nipošto nije preduvjet mogućnosti stabilnih društvenih i političkih zajednica. Baš obrnuto: samo one zajednice koje omogućuju najveći mogući oblik različitosti pokazale su se dugotrajne i stabilne.

Treće — Kriza realnog socijalizma koja se u nas očituje kao ustavna kriza dovodi nas pred dramatično pitanje: Da li je radikalnom demokratizacijom komunističke partije, uključujući i ukidanje demokratskog centralizma, moguće zadovoljiti tendencije vremena za univerzalnom ekonomskom i političkom pluralizacijom svih životnih tokova?

Četvrto — Ako se ustav totalitarne partijske države u nas preobražava u ustav demokratske ustavne ili pravne države s jasno razlučenim zakonodavnim, izvršnim i sudskim kompetencijama, tada se tu tendenciju preobrazbe ne može ostvariti sredstvima neposredne narodne demokracije, bez obzira da li se narod definira *klasno, etnički ili konfesionalno*. Ustavna država je ona u kojoj se vlast vrši i ograničava putem prava. Ona živi u razrađenoj arhitektوني pravne države u kojoj *osobna prava, podjela vlasti, slobodni izbori, javno mnijenje* itd. tvore temelj političko-pravne izgradnje. Demokratski pokreti 19. i 20. stoljeća dali su ustavnoj državi karakterističan pečat pomoću kojeg uopće raspoznamo moderne političke tvorevine.

Ako se, suprotno ovom načelu političke, pravne ili ustavne države, ustavni poredak izgradi na klasnim, nacionalnim ili konfesionalnim načelima, tada dolazi do dubokih političkih kriza koje ugrožavaju i svaki socijalizam i današnju Jugoslaviju.

Postoje drugi oblici ujedinjenja građana od onih na temelju nacionalne, vjerske ili klasne pripadnosti, a to su oni kojima su u osnovi *sloboda, jednakost i pravednost*, i to bez obzira i s onu stranu nacionalne, klasne i konfesionalne pripadnosti. Ti kriteriji tvore temelj svake moderne države na tragu najdublje evropske tradicije. Ako taj oblik ujedinjenja građana ne uspije, bilo u Jugoslaviji, bilo u zemljama realnog socijalizma, kriza će se produbljivati do građanskog rata.

Peto — Sloboda, jednakost i pravednost nisu, nasuprot narodnom duhu, klasnoj svijesti i vjerskoj pripadnosti, ahistorijske apstraktne kozmopolitske vrijednosti. Naprotiv, ta su određenja duboko usađena u povijesno iskustvo i naroda, i klasa, i vjera, te ih svojom ukorijenjenošću nadvisuju ne u smislu veće apstrakcije već u smislu one konkretnosti koja vodi računa o hermeneutičkoj situaciji pojedinca. Onaj tko se zalaže za slobodu, jednakost i pravednost ne mora napustiti ni svoj narod, ni svoju vjeru, ni svoju društvenu klasu. Naprotiv, samo tako uopće može percipirati njihov povijesni smisao.

Šesto — Fenomen političkog kao samosvojni fenomen treba primjerenom metodom znanstveno istraživati. Metodološke rasprave o specifičnostima po-

litološke znanosti ostaju trajnom temom našeg časopisa. Tim više što znanosti danas više nipošto nisu samo forme refleksije društvene, ekonomske, političke i druge zbilje, već su sredstva preobrazbe zatečenog političkog, društvenog i prirodnog svijeta. Znanstveno-tehnički izmijenjenom svijetu predstoje drugačije forme zajedničkog života te ta izmijenjena uloga znanosti zahtijeva intenzivne istraživačke analize sa stajališta uvažavanja nezastarivog političkog načela ljudskog zajedništva.

Redakcija obavještava javnost da od ovog broja časopisa djeluje međunarodni stručni savjet suradnika koji će jamačno pomoći još intenzivnijoj internacionalnoj afirmaciji časopisa. Stručni je savjet sastavljen od dugogodišnjih suradnika kako časopisa tako i Fakulteta političkih nauka te nema *reprezentativni već izričito radni karakter*.

Na kraju redakcija se najljepše zahvaljuje bivšim članovima Savjeta na *podršci*, Znanstveno-nastavnom vijeću Fakulteta političkih nauka na *povjerenju*, svim autorima na znanstvenoj *suradnji*. Redakcija će pratiti dramatične događaje naše političke zbilje i pokušat im dati istinsku znanstvenu eksplicaciju.

U Zagrebu, 06. 10. 1989.

Redakcija